

SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY VI

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- _ skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób
- _ reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- _ rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- _ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- _ rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis
- _ wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje
- _ rozumie ogólny sens słuchanych utworów
- _ rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- _ dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi)
- _ rozpoznaje manipulację

CZYTANIE

- _ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz)
- _ rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, instrukcję, ogłoszenie, w tym przepis
- _ wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje
- _ wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- _ rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- _ rozumie ogólny sens czytanych utworów
- _ określa nastrój wypowiedzi
- _ wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz
- _ rozpoznaje manipulację

124 Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI

- _ rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
- _ stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia
- _ rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot)
- _ rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik,

przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik)

- _ rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone
- _ wskazuje cudzość

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- _ sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym
- _ wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych
- _ wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, poradnika, leksykonu, czasopisma, podanej strony internetowej

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

- _ mówi o swoich reakcjach czytelniczych
- _ porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów
- _ wyraża swój stosunek do postaci
- _ odróżnia fikcję od rzeczywistości
- _ rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- _ odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych w baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniach, powieściach
- _ odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim
- _ charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- _ określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- _ omawia akcję
- _ wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki
- _ rozpoznaje baśń, legendę, bajkę, mit, powieść, opowiadanie, komiks, fraszkę, wiersz, przysłowie
- _ rozpoznaje wers, strofę, rym, refren, rytm
- _ odróżnia wiersz rymowany od nierymowanego (białego)
- _ rozpoznaje przenośnię, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- _ wyodrębnia film, program informacyjny, program rozrywkowy, spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)
- _ odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- _ nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
 - _ w rozmowie zadaje pytania uzupełniające
- Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI 125
- _ formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
 - _ wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
 - _ wyraża wprost swoje intencje
 - _ odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia, przekonać, zachęcić, przestrzec
 - _ stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
 - _ mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
 - _ za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
 - _ za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat, fotografię
 - _ wygłasza tekst utworu z pamięci (teksty poetyckie, fragmenty prozy)

PISANIE

- _ stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- _ zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni o – u, rz – ż, ch – h
- _ tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat
- _ uzupełnia prosty schemat, tabelę
- _ zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego i szczegółowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, proste sprawozdanie
- _ zapisuje kilkudzaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem
- _ za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci
- _ za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu, fotografii
- _ stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych)
- _ stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- _ słuca innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza)
 - _ wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu
- 126 Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI
- _ tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkudzaniowej wypowiedzi, planu
 - _ określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu
 - _ rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost
 - _ wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz
 - _ rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie
 - _ na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające
 - _ rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
 - _ odróżnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji

CZYTANIE

- _ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- _ określa temat i główną myśl tekstu
- _ oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- _ wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- _ wskazuje cytat

- _ wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- _ rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- _ określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost
- _ rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe
- _ rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim
- _ wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich
- _ poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- _ odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- _ rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot, dopełnienie, przydawka, okolicznik)
- _ odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego
- _ rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik, zaimek w związku z rzeczownikiem), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka
- _ posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- _ wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego, słownika frazeologicznego
- _ korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych, leksykonu, poradnika

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

- _ nazywa swoje reakcje czytelnicze
- _ dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- _ nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki
- _ wyodrębnia wątki
- _ wskazuje elementy akcji
- _ wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki, mitu, opowiadania, powieści, wiersza, fraszki, komiksu
- _ rozpoznaje przysłowie
- _ wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- _ posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały)
- _ wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki
- _ zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz, ujęcie, kadr, plan
- _ przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada
- _ odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- _ odczytuje przesłanie baśni, odczytuje morał bajek, zauważa metaforyczny

charakter mitu

_ odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

_ świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej

_ dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące

_ formułuje pytania zamknięte i otwarte

_ udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych

_ wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą

_ stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem

_ składa życzenia, gratulacje, instruuje, przekonuje, zachęca, przestrzega

128 Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI

_ wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne

_ opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przyimkowych)

_ dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne

_ recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens

_ stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych

_ posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem, postawą ciała)

PISANIE

_ stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni o – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji

_ odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą

_ poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe oraz *nie* z różnymi częściami mowy

_ poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki

_ konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym

_ używa wypowiedzeń pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki

_ w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące

_ samodzielnie zapisuje dialog

_ dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)

_ buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi

_ układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krotką relację, proste sprawozdanie, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik

pisany z perspektywy bohatera i własnej, regulamin

_ redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu

_ zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności

_ tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, fotografii, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przyimkowych)

- _ w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny
- _ stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym)
- _ stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- _ koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów
- _ w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- _ odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- _ właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost)
- _ na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie
- _ odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych
- _ dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- _ odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (omawia przesłanie baśni, objaśnia morał bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu)
- _ rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorców
- _ na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

- _ wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- _ rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi
- _ objaśnia przerośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- _ odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych
- _ dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- _ odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- _ wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, gratulacjach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach
- _ głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji, wprowadza pauzę
- _ wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami
- _ rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie)
- _ rozpoznaje równoważnik zdania
- _ wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia

- _ rozpoznaje zdania bezpodmiotowe
- _ ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne z zdaniu pojedynczym
- _ rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od niesobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to)
- _ odróżnia wyrazy gwarowe od potocznych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- _ wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny i umiejętnie je stosuje
- _ wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

- _ uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- _ porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów kultury
- _ analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek
- _ rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- _ omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze
- _ posługuje się pojęciami: akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy
- _ omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści
- _ identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks, opowiadanie, powieść, fraszkę, wiersz, przysłowie
- _ omawia akcje w utworze dramatycznym
- _ rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- _ dostrzega zależność między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią
- _ rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- _ wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji
- _ określa zadania twórców dzieła filmowego – aktora, reżysera, scenarzysty
- _ określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera
- _ posługuje się pojęciami z zakresu sztuki filmowej, np. kadr, scena, plan, a także związanymi z przedstawieniem teatralnym i sztuką teatralną
- _ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada
- _ konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem
- _ odczytuje przesłanie utworu

III. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- _ dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: podziękowanie, przemówienie, wystąpienie
- _ przedstawia własne zdanie w rozmowie
- _ przestrzega zasad kulturalnej rozmowy

- _ dyskutuje na wybrany temat
- _ świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. zachęcić, przekonać, przestrzec)
- _ tworzy spójne, logiczne wypowiedzi
- _ świadomie dobiera intonację zdaniową
- _ udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- _ uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- _ wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- _ wyjaśnia motywy postępowania postaci
- _ gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- _ wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przymkowe
- _ w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka)
- _ objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- _ odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- _ umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu; celowo używa różnych typów wypowiedzeń: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennej części mowy w poprawnych formach), wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu
- _ stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń

PISANIE

- _ stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni o – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika
 - _ w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
 - _ w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami
 - _ w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
 - _ układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zawiadomienie, zaproszenie
 - _ stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- 132 Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI
- _ pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)

- _ zapisuje dialog w opowiadaniu
- _ w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia)
- _ opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, fotografię; stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki
- _ dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- _ przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi
- _ uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- _ nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

CZYTANIE

- _ wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
 - _ oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przenośnych
 - _ wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
 - _ nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi
 - _ nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator)
 - _ w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii
 - _ wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach
 - _ dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity
 - _ głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu
 - _ interpretuje głosowo wybrane fragmenty prozy
 - _ rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań
- Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI 133
- _ rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych
 - _ wykorzystuje wiedzę o języku podczas analizy różnych tekstów kultury

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- _ w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny)
- _ konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

- _ konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- _ charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- _ objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni)
- _ omawia funkcje elementów realistycznych i fantastycznych w: baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniu, powieści
- _ wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu
- _ nazywa elementy świata przedstawionego w utworze dramatycznym
- _ rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena)
- _ dostrzega zależność między rodzajem i funkcją komunikatu a jego odbiorcą (programy edukacyjne, rozrywkowe, informacyjne, reklamy)
- _ wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów
- _ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

III. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- _ tworzy wypowiedź zróżnicowaną stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata
 - _ tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka)
 - _ uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych
 - _ rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
 - _ zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmówcy dwie możliwości rozwiązania problemu)
 - _ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
 - _ posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi
- 134 Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI
- _ w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
 - _ poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym
 - _ w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
 - _ interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
 - _ zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
 - _ wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
 - _ wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas tworzenia własnej wypowiedzi
 - _ dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- _ potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie*)

w przeciwstawieniach)

- _ przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu
 - _ wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzi w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań)
 - _ komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji
 - _ uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
 - _ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
 - _ w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
 - _ komponuje i przekształca plan wypowiedzi
 - _ pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń, sprawozdanie
 - _ świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję
 - _ tworzy folder, charakterystykę, komiks
 - _ w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
 - _ dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu
 - _ sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych, wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wypowiedzenia wtrącone), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego
- Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI 135
oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- _ w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób
- _ dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych
- _ dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- _ czyta ze zrozumieniem na poziomie krytyczno-twórczym teksty spoza listy lektur
- _ interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- _ wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub

oceniającym

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

- _ porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich, poetyckich, dramatycznych
- _ wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, powieściach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii
- _ odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość
- _ dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

III. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- _ przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi
 - _ podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury, dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie szóstej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- 136 Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy VI

- _ interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- _ tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- _ wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi
- _ świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki